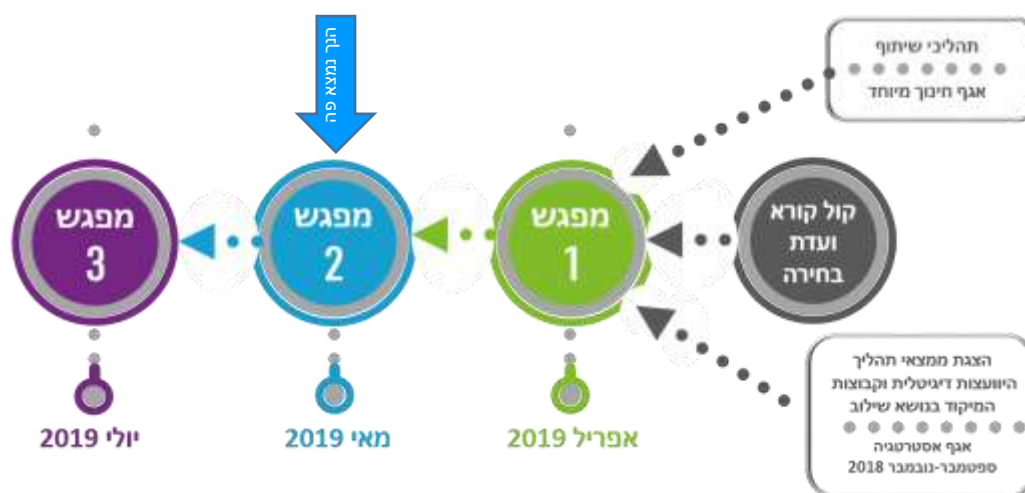

סיכום מפגש שני השולחן העגול הבין-מגזרי של משרד החינוך מודלים ליישום מיטבי של מתווה ההכלה וההשתלבות ברמת בית-הספר והקהילה

כ"ג באייר התשע"ט, 28.5.19 בית שיתופים, מושב בית יהושע

ביום ג', 28.5.19, התכנס השולחן העגול הבין-מגזרי של משרד החינוך למפגש השני בנושא **מתווה ההכלה וההשתלבות ברמת בית-הספר והקהילה**.

מפגש זה, שמטרתו, יישור קו מבחינת הידע הקיים בתחום והרחבת הידע המשותף, המשך פיתוח ותחילת חשיבה פורצת דרך לייצור המלצות וכלים מעשיים ליישום מיטבי של מתווה ההכלה וההשתלבות בשטח. הינו המפגש השני מבין שלושה מפגשים המתבססים על תהליכי שיתוף ציבור קודמים ועל התובנות שהושגו. מטרת המפגש הנוכחי היא ליישר קו.

פתיחה:

גב' מיכל עוז ארי, מנהלת היחידה לניהול תוכניות ושותפויות בין-מגזריות, הציגה את סיכום המפגש הקודם והזכירה את 3 קבוצות העבודה: מענים בבית הספר לקידום הכלה ושילוב, רצף חינוך פורמאלי ובלתי פורמאלי ושותפות הורים (אמון ובניית הסכמות). קבוצות דיון אלו המשיכו את הדיון במפגש הנוכחי ובהמשך יפורטו עיקרי הדברים.

פרופ' תום גומפל מהאוניברסיטה העברית בירושלים הציג: "למה? מה? איך?"

פרופ' גומפל ציין כי יש חשיבות גדולה בחיבור והטמעת אנשי מערכת החינוך למניע המרכזי בקידום ההכלה. **למה?** היות וישראל חתמה ואישרה אמנה בינלאומית של האום בנוגע לאנשים עם מוגבלויות. "לא יודרו אנשים עם מוגבלויות ממערכת החינוך הכללית". זכותו המלאה של ילד ללמוד עם שאר בני משפחתו וילדי השכונה שבה גר. משנת 2010 ועד שנת 2018 מס' הילדים עם הפרעות התנהגות גדל מ 0.3% אחוז לכמעט 1%, משמע כמעט פי 300. ידוע שמס' הילדים עם הפרעות התנהגות בעולם גדל, אבל בישראל רואים גידול משמעותי הרבה יותר מאשר בשאר העולם. לדברי פרופ' גומפל זהו סימפטום לבעיות ואתגרים של המערכת (מורים עם כיתות גדולות, שכר נמוך ועוד). גם בהשוואה למדינות אחרות, כמו באנגליה למשל, בולטת הנטייה שהיתה בישראל להעביר ילדים מהחינוך הרגיל לחינוך מיוחד.

מה? פרופ' גומפל מצביע על כשל של מערכת החינוך. בתי"ס לא מצליחים להתמודד עם שונות. ככל שילד שייך ליותר קבוצות שוליים, הסיכוי שלו להיקלט בבית הספר הוא נמוך יותר.

איך? על ידי יצירת תרבות מכילה: כיום החברה בישראל היא מאד סקטוראליות, כזו שלא מאפשרת הכלה. במצב הרצוי צריכה להיות יצירת מדיניות הכלה ע"י בנית תכנית אסטרטגית: כיצד מגיעים לאותם אנשים, וכיצד יוצרים מנגנון בית ספרי? עלינו להכיל את המכילים, משמע לא רק את התלמידים אלא גם את המורים והמנהלים. ההוראה צריכה להיות הוראה דיפרנציאלית כל אחד בהתאמה אליו, ולא ללמד להתמודד עם ילדים "שונים" כי אז מדגישים את השונות.

רחלי אברמזון, מנהלת האגף לחינוך מיוחד, ממליצה להפסיק לדבר עם סימני קריאה, אלא - לשאול שאלות. כשאנחנו רוצים לקדם תפיסות ולהביא לכך שכל ילד ימצא את עצמו בתוך המערכת, אז אין הפרדה בין החינוך הרגיל למיוחד. זו מערכת אחת שמשלבת ידיים, **עוברים לדבר על מערכת חינוך כללית שצריכה לפתוח את שעריה לכל הבאים אליה.** אין לנו כוונה "לייבש" מסגרות של החינוך המיוחד. הכל יישאר פתוח, אבל תהיה אפשרות **בחירה.** מתחיל מסע שמאפשר פתיחות ומאפשר להורים לבחור את סוג המסגרת שהילד יגדל ויתחנך בה. לכל ילד יש את הזכות לחיות בקהילה שלו וקרוב למשפחתו. מברכת על מהלך ההיוועצות.

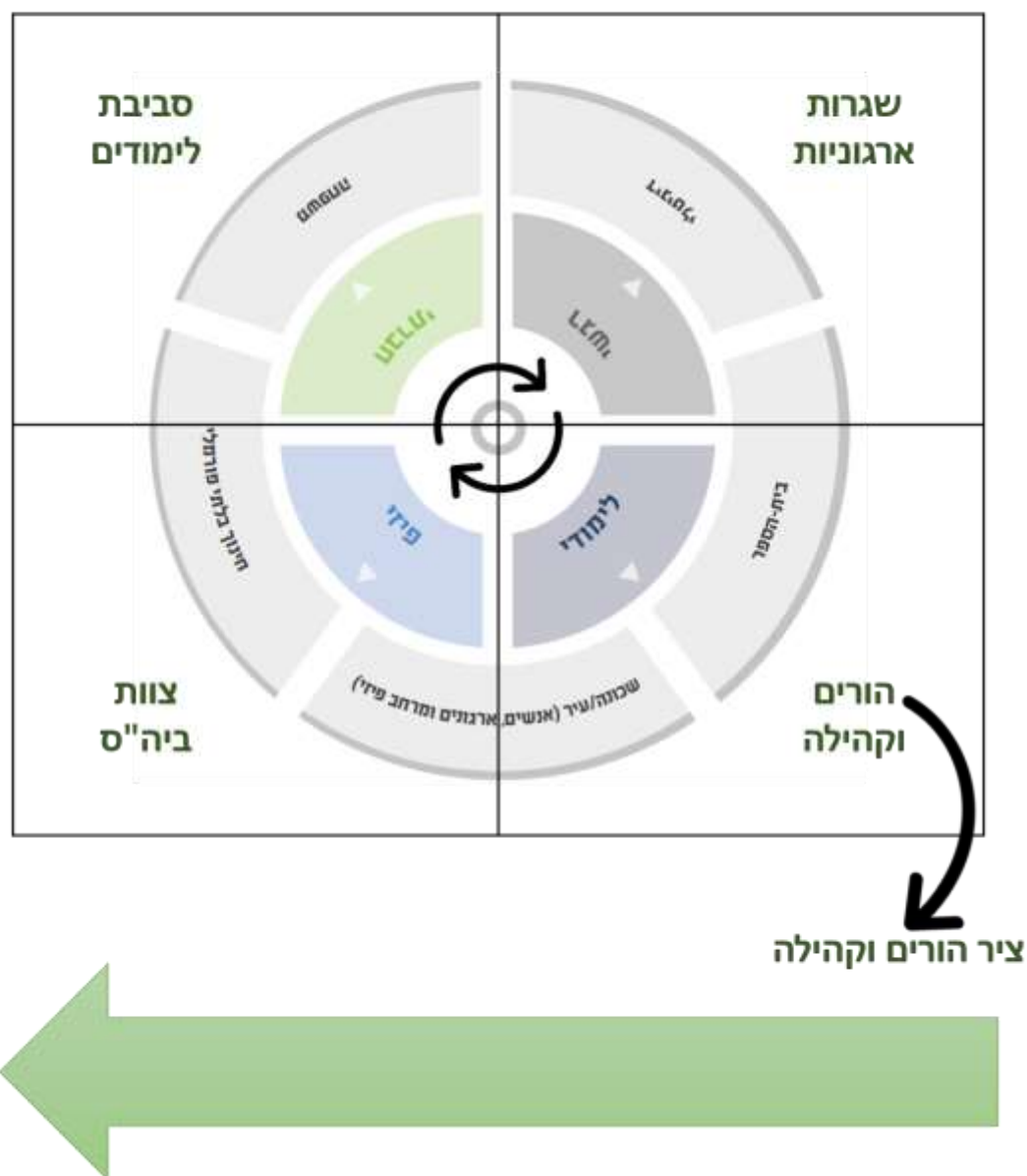
חלוקה לצוותי עבודה

משתתפי/ות השולחן העגול התחלקו לשלושה צוותי עבודה הטרוגניים, המשכיים למפגש הקודם, וכל צוות התמקד באחת משלוש הסוגיות הבאות:

1. מודלים וסדיריות נדרשות בבית-הספר לקידום הכלה ושילוב מיטביים
2. רצף חינוך פורמלי ובלתי-פורמלי
3. שותפות הורים מורים

מתוך עבודת 3 הצוותים מצורפת **סקיצה ראשונית לאיגום תוצרי הידע של הקבוצות.** יצרנו "מפת התמצאות" בעולם ההכלה וההשתלבות. נשמח לקבל הערותיכם לגבי התוצר הצפוי.

מפת התמצאות עבור מתווה ההכלה וההשתלבות - טיוטה -

פירוט תמצית הדיון בכל אחת מהקבוצות:

סיכום קבוצת מודלים וסדירות נדרשות בבית"ס לקידום הכלה ושילוב מיטביים. מנחה: דר' גלי סמברא
 המטרה הינה לייצר פתרונות קונקרטיים ואיסוף המלצות ותובנות מהשטח כדי לייצר מהלכים רוחביים לשיפור המערכת סביב הילד. מטרת המפגש הינה הרחבת נקודות מבט מזוויות שונות כגון מגזר שלישי, מטה, מחוז, צוות חינוכי וכו' ואנחנו רוצים לתת מענה למנהלי בתי"ס.

סביבת לימודים – מענים ייחודיים:

- סביבה שתאפשר עבודה דיפרנציאלית ומותאמת: שינוי ההגדרות אצלנו ב"מהי סביבה" – למשל, לאפשר לילד ללמוד בעמידה. סידור הכתה צריך להראות אחרת, בשונה מסביבת עבודה כפי שהיא היום. חומרי יצירה, אומנות, חדר מוזיקה, אולפן הקלטות. גם במסדרונות ובהפסקות ולא רק בכיתה.
- קודם כל צריך לראות מה יש בכיתה, מיפוי של מה שיש, ובהתאם לכך לעשות את ההתאמות עבור הילדים. (מחיצה, תקעי חשמל, ברקו, כיתות אקוסטיות).
- ההנגשה צריכה להיות פיזית (אושר בכנסת) לכל ילד בונים תכנית התאמה אישית, כולל פעילויות בית ספריות טקסים וכו'.
- לצד כל הדיפרנציאציה, צריך גם להסתכל גנרי. לא כל ילד יקבל כל מה שהוא רוצה. צריך להסתכל על התשתית הקיימת. לצד הדיוק הפרטני, אנחנו בכל זאת בתוך כתה, ואנחנו במבנה של קבוצה.
- "חדר מלא" – שיהיה בכל בית ספר כזה. מרחב למידה אחר, ויש תורה שלמה מאחוריו.
- עם הפנים לקהילה – חדר שבנוי עבור הקהילה, או שהיא מתממשת בתוכו, מעבר מבית הספר לחווה חקלאית, לגינה שיתופית. לייצר שבית הספר לא יהיה בועה בפני עצמו אלא חלק מהקהילה.
- בהרבה מקרים ילדים אחרים גם מרוויחים מההכלה הזו.

צוות בית הספר

- הילד צריך דמות משמעותית, מישהו שיראה אותו, במיוחד בהתחלה. "לראות" את הילד. נדרשת התייעצות עם גורמי חוץ, המטפלים שלהם מחוץ למערכת – תיאום איתם.
- מנהיגות ביניים – איגום משאבים פדגוגי לצוות המקצועי – מרכז שיש בו יועצת ייעודית, שהקהל שלה הוא המורים וההורים. נותן מענה לשאלה מי מכיל את המכילים?
- מאפיינים פדגוגיים – מאפיינים שיאפשרו יחס רלוונטי לכולם, כלומר – הוראה מפורשת של המורה לא תאלץ את המורה לתת מענה ייחודי לבעל הצרכים היחודיים, שלא קולט מסרים סמויים.
- על המערכת לא להיות שיפוטית ומקובעת, בוודאי לא כלפי מורים חדשים אלא להיות פתוחה לסגנונות הוראה שונים.

שגרות:

- מתן הדרכה קבועה ולא מזדמנת, שמותאמת לכתה עצמה.
- אינדיקטורים קבועים ומדידים כדי להבין מה אנחנו רוצים להשיג. למשל, לפי אינדקס ההכלה, בתי ספר חשבו שמאד מכילים. אבל כששאלו אם הם מתרגמים להורים שלא יודעים עברית, אמרו שזה לא במסגרת תפקידם
- מיפוי כדי לייצר שפה אחידה, שמאפשר גם מדידה. ברגע שאין שפה משותפת לא תהיה שגרה מוסכמת על כולם.
- תצפית בכיתה ולמידת עמיתים - כך אפשר לשקף למורה את הדגשים הייחודיים
- למידה מהצלחות – אין תלמיד בעייתי עם כל המורים. תמיד מחצית המורים כן יצליחו איתו, וצריך ללמוד מהם בחדר המורים.
- תמיכה בצוות: מושג buddy – לכל אחד מהמשתתפים יש מישהו אחר בצוות שהוא הבאדי, עם שגרה קבועה, עם התחייבות לדבר פעם בשבוע חצי שעה לפחות (רבע שעה כל אחד). הם משמשים עוגן אחד לשני דבר הנותן מענה לבדידות מורה, כשאפשר לפרוק עם עמית מקצועי, שהוא מחוץ להיררכיה.
- ללמוד מהרווחה – שרשרת של מנטורים – להקדיש לזה זמן מובנה.
- הבניה בתוך מערכת השעות ומגמישים אותה, פתיחת יום עם המחנך, רבע שעה. "שחרית בוקר". שאלה אחת תשומת לב.

סיכום קבוצה שותפות הורים בית ספר. מנחה: מיכל עוז ארי

המטרה היתה לגבש המלצות לפעולות עם קהילת ההורים, לקראת המעבר לבית ספר מכיל ומשלב. הוצג בתמצית מודל קיים של שפ"י בנושא שותפות הורים וצוין כי אפשרי שבמפגש הבא יוצגו בקצרה עיקריו על ידי בטי ריטבו (ממונה, הורים ומשפחה). בנוסף, הוצגו בקצרה המתודה והתובנות של צוות זה במפגש הראשון,

כולל הפניה לסיכום שנשלח. עיקרי ההמלצות שהועלו על ידי חברי הצוות, אורגנו על ציר המכיל כותרות כלליות ובתוכן פירוט ההמלצות בהתאם. אנו מזמינים את חברי הצוות להאיר ולהעיר על טיוטת מודל זה.

סיכום קבוצה רצף פורמאלי בלתי פורמאלי. מנחה: דר' בת חן וינהבר

המטרה בקבוצה זו הייתה להבין איזה מענים צריך לפתח בכל הרבדים שהוגדרו במפגש הקודם: פיזי, רגשי, לימודי, חברתי והאם צרכים או מענים? הובן כי להבין בצורה מלאה את מערך הצרכים של הילד, 24 שעות. כיום למעשה אין מישהו שמסתכל על הילד כל היום, גם במרחב של אה"צ.

תובנות ודגשים כלליים שעלו:

יש לייצר גורם שיראה את הילד באופן שלם, שיטתי ומקצועי. הגורם המתכלל ילווה את התלמיד/ה בהכרות מעמיקה של מגוון מרחבי החיים שלו ויסייע בזיהוי מסגרות/הזדמנויות משלימות במרחבי החיים השונים. הגורם המתכלל יהיה:

- מחנך הכיתה יהיה הגורם האחראי למעקב וליווי אחרי כל תלמידי כיתתו אך המחנך לא יהיה המתכלל של כלל תלמידי הכיתה.
- מתוך צוות ביה"ס בחינוך הפורמלי (כל הילדים נמצאים בחינוך הפורמלי, אבל לא כל הילדים נמצאים בחינוך הבלתי פורמלי). יוגדר ויוכשר צוות מקצועי קבוע של ביה"ס (מחנכת/ מורה מקצועי שהילד פוגש באופן קבוע / אב בית/ יועצת/ מרכזת שכבה). בבתי הספר הדמוקרטיים יש דמות אחת לכל ילד שמסתכלת על הילד בכלל ההיבטים. כדאי לאמץ גישה זו שמאד מצליחה בגישה הדמוקרטית. הומלץ כי צוות של מתנדבים/ גורמים שהילד לא פוגש באופן קבוע – אינם מתאימים לביצוע משימת התכלול.
- תפקיד המתכלל דורש סדירויות אחרות במערכת של אותו מתכלל, כאלו שיאפשרו לה להתפנות לכך.
- על המחנך והגורם מתכלל לדעת ולהכיר פעילויות של **כל** ילד/ה גם מחוץ לשעות ביה"ס.

אנו מזמינים את חברי הקבוצה לחשוב לקראת המפגש הבא כיצד מחברים את הצרכים שעולים בתכלול עבור כל ילד אל העולם הבלתי פורמלי והאם יש מענים חדשים שצריך לפתח.